

JERZY MARIAN BRZEZIŃSKI

(ur. 13 IV 1947 r. w Pelplinie)

Członek korespondent PAN od 1998 r.

Członek rzeczywisty PAN od 2007 r.

PSYCHOLOGIA

metodologia badań społecznych, filozofia nauki

psychometria, naukoznawstwo

e-mail: brzezuam@amu.edu.pl

Przewodniczący Rady Kuratorów Wydziału I: Nauk Humanistycznych i Społecznych
Członek Prezydium PAN; Członek Prezydium Oddziału PAN w Poznaniu

Instytut Psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

ul. Szamarzewskiego 89, Poznań, tel.: 61 8292307

Działalność naukowa

Filozofia nauki: rozbudowa *Idealizacyjnej Teorii Nauki* (autorstwa Leszka Nowaka) uwzględniająca specyfikę metodologiczną nauk behawioralnych (w tym, przede wszystkim, psychologii) i zbudowanie nowego modelu – *Protoidealizacyjnego Modelu Nauki. Metodologia badań behawioralnych:*rekonstrukcja procesu badawczego; opracowanie modelu świadomości metodologicznej; opracowanie procedury operacjonalizacji zmiennych teoretycznych; całościowe ujęcie problematyki zakłóceń procesu badawczego wprowadzonych przez interakcję: „badacz – osoba badana”; trafność zewnętrzna badań eksperymentalnych; model eksperymentalnego badania zmian. *Psychometria:* opracowanie nowego wskaźnika psychometrycznego (wskaźnika dobroci testu, DT); opracowanie nowego statystycznego modelu stanowiącego podstawę konstrukcji kwestionariuszy typu „S-R” (w sensie: Magnusson, Endler, Okada); dokonanie pierwszej w Polsce (praca zespołowa) adaptacji kulturowej, standaryzacji i normalizacji *Skali inteligencji WAIS-R* (polska nazwa: WAIS-R(PL.)); 7-wymiarowy model adaptacji kulturowej testów psychologicznych. *Diagnostyka psychologiczna:* opracowanie nowych założeń metod quasi-testowych, nawiązujących do idei eksperymentu patopsychologicznego w ujęciu Zeigarnik i Rubinsztein; opracowanie nowego podejścia do interpretacji – intraprofilowej i interprofilowej – danych pochodzących z wielowymiarowych skal inteligencji i kwestionariuszy osobowości. *Naukoznawstwo:* problematyka komunikowania rezultatów badań psychologicznych; opracowanie standardów odnoszących się do projektów badawczych; krytyka naukowa. Etyka badań naukowych: analiza relacji: „psycholog – osoba badana”; problematyka nadużyć w badaniach testowych. *Idea uniwersytetu, formacyjna funkcja uniwersytetu:* przemiany uniwersytetu i jego (aktualnej i przyszłej) roli w społeczeństwie; formacyjna rola uniwersytetu; ewaluacja procesu dydaktycznego w szkole wyższej. *Doświadczenia edukacyjne:* Metodologia badań psychologicznych, metody statystyczne w psychologii i pedagogice, planowanie eksperymentu, psychometria, diagnoza psychologiczna, kwestionariusze osobowości, *Skale Inteligencji* Davida Wechslera, etyka zawodowa, naukoznawstwo, uniwersytet.

Wykształcenie i stopnie oraz tytuł naukowy

1972 – magister psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
1975 – doktor filozofii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
1978 – doktor habilitowany psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
1989 – profesor nauk humanistycznych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Zatrudnienie oraz zajmowane stanowiska

1978 – kierownik Zakładu Podstaw Badań Psychologicznych,
1999 – dyrektor Instytutu Psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań
od 1997 – Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie
od 2007 – kierownik Katedry Metodologii Psychologii, Wydział Zamiejscowy SWPS we Wrocławiu

Najważniejsze książki i artykuły naukowe

Brzeziński, J., Stachowski, R. (1981). *Zastosowanie analizy wariancji w eksperymentalnych badaniach psychologicznych*. Warszawa: PWN (1984, wyd. 2).
Brzeziński, J. (red.) (1994). *Probability in theory-building. Experimental and non-experimental approaches to scientific research in psychology*. Poznań Studies in the Philosophy of the Sciences and the Humanities, 39. Amsterdam-Atlanta, GA: Rodopi.
Brzeziński, J., Nowak, L. (red.) (1997). *The idea of the university*. Poznań Studies in the Philosophy of the Sciences and the Humanities, 50. Amsterdam-Atlanta, GA: Rodopi,
Brzeziński, J., Krause, B., Maruszewski, T. (red.) (1997). *Idealization VIII. Modelling in psychology*. Poznań Studies in the Philosophy of the Sciences and the Humanities, 56. Amsterdam-Atlanta, GA: Rodopi.
Brzeziński, J. (1996). *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: Wyd. Nauk. PWN (1997, wyd. kolejne: 1999, 2002, 2004, 2006).
Brzeziński, J. (2000). *Badania eksperymentalne w psychologii i pedagogice*. Warszawa: Wyd. Nauk. Scholar (2008, wyd. 2 poprawione).
Brzeziński, J., Chyrowicz, B., Poznaniak, W., Toeplitz-Winiewska, M. (2008). *Etyka zawodu psychologa*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN (2009).
Brzeziński, J. (red.) (2011). *Metodologia badań społecznych. Wybór tekstów*. Poznań: Zys i S-ka Wydawnictwo.
Brzeziński, J. (1999). *O ważności pretestu zmiennej zależnej w ewaluacji programów społecznych*. Przegląd Socjologiczny, 48(1), 53-67.
Brzeziński, J. (2002). *O potrzebie uwzględniania kontekstu historycznego w działalności zawodowej psychologów*. Zagadnienia Naukoznawstwa, 3 (153), 395-403.
Brzeziński, J. (2004). *Operacjonalizacja terminu „zmiana” w badaniach psychologicznych*. Koloquia Psychologiczne, 11, 25-54.
Brzeziński, J. (2004). *Trafność zewnętrzna terenowych badań eksperymentalnych*. Zagadnienia Naukoznawstwa, 161 (3), 455-469.
Brzeziński, J. (2006). *Erozja norm akademickich. Próba diagnozy*. Teksty Drugie, 1-2, 9-39.
Brzeziński, J. (2011). *Jakiej psychologii (i psychologów) potrzebuje społeczeństwo?* Roczniki Psychologiczne, 14(2), 7-32.

Przynależność do towarzystw naukowych, komitetów redakcyjnych czasopism oraz inne formy działalności

Członek l'Académie Européenne des Sciences, des Arts et des Lettres (AESAL) (od 2011), Komitetu Psychologii PAN (od 1981), Komitetu Ergonomii PAN (1999-2006), Komitetu Etyki w Nauce PAN (od 2007), Komitetu Naukoznawstwa PAN (2007-2011); Polskie Towarzystwo Psychologiczne (od 1972), Towarzystwo Naukowe KUL – Wydział Filozoficzny, członek czynny (od 1996), Polskie Stowarzyszenie Psychologii Społecznej (od 2011), Komitet Badań Nauko-

wych, Zespół Nauk Humanistycznych i Społecznych (1991-1994), Komitet Badań Naukowych, członek Komitetu, przewodniczący Zespołu Nauk Humanistycznych, H-01 (1997-2004), Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułu (od 1991); przewodniczący Sekcji Nauk Humanistycznych i Społecznych (1997-2007); Redaktor naczelny czasopism naukowych: seria: „Poznańskie Studia z Filozofii Nauki”, (od 1994) „Poznańskie Studia z Filozofii Humanistyki”, tom 15, 16. in. (od 1983) (do 2010 r. wspólnie z Leszkiem Nowakiem); seria: „Series in Behavioural Sciences”, Delft (Holandia): Eburon (1991-1995); seria: „Nowe Tendencje w Psychologii”, Warszawa: Wyd. Nauk. PWN (od 1993); seria: „Wykłady z Psychologii”, Warszawa: Wyd. Nauk. Scholar (od 2000); seria: „Metody Diagnozy Psychologicznej”, Warszawa: Wyd. Nauk. Scholar (od 2004); „Nauka” (kwartalnik) – Warszawa: Wyd. PAN (od 2004); Członek redakcji czasopism naukowych: „Przegląd Psychologiczny”, Lublin: Polskie Towarzystwo Psychologiczne/ Towarzystwo Naukowe KUL (od 1980); „Poznań Studies in the Philosophy of the Sciences and the Humanities”, Amsterdam – New York: Rodopi (od 1981); „Polish Psychological Bulletin”, Warszawa: Komitet Psychologii PAN (od 1983); „Czasopismo Psychologiczne”, Poznań: Stowarzyszenie Psychologia i Architektura (od 1995); „Studia Psychologiczne”, Warszawa: Komitet Nauk Psychol. PAN – z-ca red. naczelnego (od 2000); Członek komitetów redakcyjnych: „Ciclo evolutivo e disabilita” (Catania, Włochy) (od 1997), „Polskie Forum Psychologiczne” (Bydgoszcz) (od 1996), „Roczniki Psychologiczne” (Lublin) (od 1999), „Charaktery” (Kielce) (od 1999), „Ergonomia. An International Journal of Ergonomics and Human Factors” (Kraków) (od 2004), „Chowanna” (Katowice) (od 2006), „ASK. Research & Methods” (Warszawa) (od 2001); Ekspert Polskiej Komisji Akredytacyjnej (od początku jej istnienia do 2011); Ekspert Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej (od początku jej istnienia).

Najważniejsze nagrody i odznaczenia

Doktorat honoris causa Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (2010), Uniwersytetu Gdańskiego (2010); Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1993); Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2005); Siedmiokrotnie Nagroda Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, zespołowa (1976, 1979, 1982, 1988, 1992, 1997, 2006); Medal: „Zasłużony dla Miasta i Gminy Pelplin” (2010).